

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 732 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
<i>Ibragimova Gulsanam Nematovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
<i>Abduyev Sheroz</i>	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
<i>Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li</i>	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
<i>Bobojonova Zarina Rashidovna</i>	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
<i>Isaqulova Baxtigul Xo'jamovna</i>	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
<i>Jumayeva Sadbarg Mirolimovna</i>	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
<i>Karimova Moxichehra Rixsibayevna</i>	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
<i>Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi</i>	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
<i>Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
<i>Raximberganova Munajat Muzaffar qizi</i>	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
<i>Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
<i>Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi</i>	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
<i>Avazov G'oyibnazar Berdiyevich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
<i>Baratova Yulduz Asadullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
<i>Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi</i>	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
<i>Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
<i>O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
<i>Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna</i>	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
<i>Imomov I., Umirova D.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
<i>Iskandarova Munisa Bahodir qizi</i>	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
<i>Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna</i>	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari.....	110
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	113
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
<i>Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi</i>	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
<i>Quronova Ismigul Xolmurod qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	126
<i>Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
<i>Sanayeva Surayyo Bobonazarovna</i>	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	139
<i>Shukurova Sevara Ilhomovna</i>	
Improving High Jump Techniques	143
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari.....	146
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников.....	149
<i>Ахмаджонова Нозима Нодиржон қизи</i>	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
<i>Омонуллаева Дилофуза Асадулла қизи</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari.....	157
<i>Abduvaxobova Nodira</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari.....	160
<i>Ismailova Nozima Umaraliyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnни tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati.....	164
<i>Utanbayeva Dildora Abdixadirovna</i>	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
<i>Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li</i>	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
<i>To'raqulov Akbar Rustam o'g'li</i>	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
<i>Temirova Muyassar Abdulkarim qizi</i>	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
<i>Raximova Surayyo Otabek qizi</i>	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash.....	183
<i>Biysenov Temirbek Taumuratovich</i>	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati.....	188
<i>Choriyeva Surayyo Choriyevna</i>	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education.....	192
<i>Davidova Sayyora Sirojiddin kizi</i>	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari.....	196
<i>Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna</i>	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish.....	201
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati.....	206
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
<i>Mannanova Nargiza Xaydarovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari215 Masharipova Kumushoy Amin qizi
	The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students.....218 Mavlonova Dildora Shukhrat kizi
	Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish222 N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova
	Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...226 Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich
	The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture230 Rajabova Shaxlo Shodmonovna
	Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati234 Ramazonova Salomat Saidovna
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash238 Saidova Gulruh Halim qizi
	O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida).....242 Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna
	Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников246 Истамова Нигора Азимжановна
	Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari249 Xakimova Dildora Mashrabjonovna
	Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов253 Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна
	Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida257 Rashidova Gulnoza G'ulomovna
	Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati261 Xaydarov Sulaymon Amirqulovich
	Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar.....265 Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li
	Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari268 Abduraximov Asror Sultonali o'g'li
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari.....271 Adizova Nilufar Quvondiq qizi
	Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati274 Alimov Asadulla Urokbayevich
	Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri278 Alimova Umida Jumaboy qizi
	Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....282 Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna
	Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi.....286 Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna
	Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish289 Islomova Xafiza Azamatovna
	Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish.....293 Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi
	Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri.....298 Kozimova Nargiza Istam qizi
	Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili303 Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna
	Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv309 Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari.....	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Oдинаjon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvlovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati.....	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.....	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi.....	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari.....	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi.....	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari.....	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
Ruzmatova Nigina Shotilla qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
Uchqunova Adiba Roziq qizi	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
Umurova Farangiz Askarboy qizi	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
Ниязова Хилола	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
Hamroyeva Komila Axmatovna	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-diaagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
Melikova Elnora Shuxratovna	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
Usmonova Dilobat Elmurodovna	
“Nutq o'stirish metodikasi” fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
Davlatova Ra'no Haydarovna	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
Айдарова Диана Смутуллаевна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi.....	488
Alimova Maftuna Ravshanbek qizi	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
Aliyurov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
Bahodirjon Omonov	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevroitik holatlarning shakllanishi	500
Bekmirov Tolib Rashidovich	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	507
Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna	

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students.....	510
<i>Gaziyeva Saida Turgunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
<i>Kabulov Inamjan Sharipbayevich</i>	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
<i>Karimova Saida O'ktamovna</i>	
O'quvchilar ovozini rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
<i>Karshiyeva Diyora Abduxakim qizi</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
<i>Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li</i>	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
<i>Narbayev Farrux Sharafbayevich</i>	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
<i>Nazarova Nigora Ravshanovna</i>	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
<i>Norova Nilufar Norbo'ta qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
<i>Olimov Bahriddin Jalol o'g'li</i>	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
<i>Qizlarxon Azizova</i>	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
<i>Shadmankulova Dilyarom Xalikovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
<i>Shodiyeva Dilnoza Qodirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Abdurahmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
<i>Xasanova Iroda Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlanirish	580
<i>Xasanova Munisa Ziyodillo qizi</i>	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
<i>Алимбаев Айбек Байрамович</i>	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
<i>Jumamuratov Perdebay Tileubayevich</i>	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
<i>Тажбенова Дина Куанышовна</i>	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
<i>Усмонова Фируза Муродовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
<i>Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
<i>Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna</i>	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
<i>Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
<i>Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi</i>	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
<i>Amirqulova Feruza Abdurashidovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
	Dusmurodova Iroda Quvonovna	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
	Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
	Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
	Dilafuz Norboyeva	
	"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
	G'ulomova Begoyim Elmurod qizi	
	Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixologiyistik tomonlari	627
	Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
	К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
	Мухиддинова Малика Батировна	
	The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
	Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	
	Gipertoniya kasalligining rivojlanishida sotsio-emotsional intellektning ta'siri	639
	Alimirzayev Nodirbek Avazbek o'g'li	
	Integratsiyalashgan va interaktiv yondashuvlar orqali o'qish tushunishini o'rgatish.....	643
	Aliqulova Mohinur	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning shaxsiy kasbiy fazilatlarini shakllantirish.....	647
	Choriyeva Durdona Anvarovna, Ravshanova Noila	
	Didactic Potential of Innovative Methods in Teaching Biophysics Module	652
	Choriyeva Mahfuza Sadriddinovna	
	Notiqlik mahoratini rivojlantirishning tarixiy pedagogik ildizlari	657
	Ismoilov Usmonjon Baxramjon o'g'li	
	Kartografiya darslarini zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan boyitish yo'llari.....	660
	Jololdinov Asror Toshtemirovich	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kichik guruh tarbiyalanuvchilariga yo'l harakati turlari bo'yicha xavfsizlik talablarini o'rgatish.....	664
	Jumayev Yunus Rashidovich	
	Texnika yo'nalishidagi talabalarini ingliz tilini multimedia asosida o'qitishda o'quv modullarini loyihalash...	670
	Maxmudova Shaxnozaxon Odiljon qizi	
	Bo'lajak o'qituvchilarni sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish jarayonida tanqidiy fikrlashga o'rgatish	674
	Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich, Sobirova Munavvarxon Qaxramonjonovna	
	Tajovvuz emotsiyasini tafsiflovchi fe'llar	677
	Normaxmatova Feruza Ruziboyevna	
	O'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish usullari	681
	Otegenov Berdibay Menglibaevich	
	Texnika yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari asosida rivojlantirish muammolari	684
	Pozilova Shaxnoza Xaydaraliyevna, Xolmirzayeva Gulchehra Tulanovna	
	Faoliyatli yondashuvning nazariy asoslari: talabalar nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda zamonaviy metodologik tamoyillar.....	689
	Qurbonova Gulmira Alisher qizi	
	Maktab o'quvchilarida xalqaro baholash dastur talablari asosida hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy asoslari	693
	Radjapov Ruslanbek Sarsenovich	
	Raqamli ta'lim texnologiyalari yordamida bo'lajak fizika o'qituvchilarining ijodiy-intellektual kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	697
	Shoyzakova Hilola Yusuf qizi	
	Talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlari asosida oliy ta'limda differensial yondashuvni amalga oshirish strategiyalari	701
	Sultonova Farangiz Alisherovna	
	Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviyatini oshirishda kitobxonlikni keng targ'ib qilish	706
	Usmanova Maxfuza	
	Talabalarda axloqiy qadriyatlarni singdirishning pedagogik asoslari	709
	Xolov Olimjon Chorshamiyevich	

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda tafakkurni rivojlantiruvchi o'yinlardan foydalanish metodikasi.....	712
Ziyomiddinova Nilufar Avazbekovna	
Влияние социальных сетей на формирование мировоззрения учащихся младшего подросткового возраста.....	716
Ибрагимова З. И.	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy rivojlantirish metodikasi	720
Axmedov Juraboy Raxmonberdiyevich	
Oliy ta'lim talabalarida ma'naviy-axloqiy madaniyat samaradorligini oshirishda jadid pedagogik merosining o'рни	725
Raxmatova Dilbar Anvar qizi	

INTEGRATSIYALASHGAN VA INTERAKTIV YONDASHUVLAR ORQALI O'QISH TUSHUNISHINI O'RGATISH

Aliqulova Mohinur

Toshkent amaliy fanlar universiteti
 "Xorijiy til va adabiyoti" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish masalasi yoritilgan. O'qishning kognitiv, ijtimoiy va madaniy jihatlari hamda uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Samarali o'qish faqat matnni dekodlash emas, balki uni kontekstda anglash, asosiy g'oyani ajratib olish va shaxsiy tajriba bilan bog'lashni ham o'z ichiga oladi. Maqola EFL talabalarining ingliz tilida o'qish strategiyalarini egallashi ularning ta'limiy va kasbiy muvaffaqiyatlarini ta'minlovchi asosiy omil ekanini asoslaydi.

Kalit so'zlar: integratsiyalashgan o'qitish modeli, Scaffolding, SQ3R metodi, K-W-L metodi, o'zaro o'qitish (Reciprocal Teaching), metakognitiv strategiyalar, kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo kompetensiya.

Abstract: This article addresses the development of reading skills in English. It analyzes the cognitive, social, and cultural aspects of reading, as well as its significance in the educational process. Research indicates that effective reading involves not only decoding the text but also understanding it in context, identifying main ideas, and linking them to personal experience. The article argues that mastering reading strategies in English for EFL students is a key factor that ensures their academic and professional success.

Key words: integrated teaching model, Scaffolding, SQ3R method, K-W-L method, Reciprocal Teaching, metacognitive strategies, communicative competence, intercultural competence.

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос развития навыков чтения на английском языке. Анализируются когнитивные, социальные и культурные аспекты чтения, а также его значение в образовательном процессе. Как отмечается в исследованиях, эффективное чтение включает не только декодирование текста, но и его понимание в контексте, выделение основных идей и связывание с личным опытом. Статья обосновывает, что овладение стратегиями чтения на английском языке для студентов EFL является ключевым фактором, обеспечивающим их образовательные и профессиональные успехи.

Ключевые слова: интегрированная модель обучения, Scaffolding, метод SQ3R, метод K-W-L, взаимное обучение (Reciprocal Teaching), метакогнитивные стратегии, коммуникативная компетенция, межкультурная компетенция.

KIRISH

Yangi taraqqiyot bosqichi mazmuni va mohiyatidan kelib chiqib, hozirgi rivojlanish jarayonlari ijtimoiy hamda iqtisodiy omillarning murakkab va o'zaro bog'liq tarzda shakllanishi bilan izohlanadi. Bu esa jamiyatimizda mustaqil va ijodkorona fikrlaydigan, intellektual salohiyati yuqori, zamon talablari bilan hamnafas, raqobatbardosh kadrlarni yetishtirish ehtiyojini yanada kuchaytirmoqda. Ta'lim tizimida bugungi kunda muloqotning samaradorligi, interaktivlik, muloqotning tabiiyligi, tilni madaniy muhitda egallash, shuningdek, o'quvchilarning mustaqilligi va insonparvarlik tamoyillariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ushbu yondashuvlar kommunikativ malakalarni shakllantirish bilan bir qatorda, madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Chet tilini o'rgatishning bosh maqsadi – xorijiy til muhiti sharoitida erkin harakatlana olish, turli vaziyatlarda adekvat va mazmunli javob qaytarish, samarali muloqot qilish qobiliyatini hosil qilishdir. Shuningdek, bugun internet resurslaridan foydalanishning yangi shakllari an'anaviy ta'lim metodlarini boyitib, til o'qitish jarayonini takomillashtirmoqda. Shu sababli o'quvchilarda chet tilida muloqot qilishni samarali shakllantirish uchun ularni faol rag'batlantiradigan va hayotiy vaziyatlarga yaqin bo'lgan ta'limiy sharoitlar yaratilishi lozim. Bu esa muloqotning tabiiyligini ta'minlashga xizmat qiladi. O'qish esa kundalik hayotimizda til qo'llashning ajralmas qismi sifatida namoyon bo'lib, axborot olish, boshqalar bilan muloqot qilish, shuningdek, estetik zavq va ruhiy qoniqish

olish imkonini beradi. O'qish jarayoni har doim ma'lum bir kontekstga tayanadi, ya'ni inson mutolaa qilayotgan matn kengroq vaziyat yoki yaxlit matnning bir bo'lagi sifatida yuzaga chiqadi^[1]. Shunday qilib, matn tilning yaxlit birliklari sifatida kontekst bilan uzviy bog'liq holda mavjud bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy tadqiqotlar ko'rsatadiki, o'qish murakkab kognitiv jarayon bo'lib, unda belgilarni tovushlarga dekodlash, o'quvchining mavjud bilimlari va ijtimoiy tajribalari o'zaro ta'sirda amal qiladi. Demak, o'qish faqat yozuv belgilarini tovushlarga aylantirish emas, balki shaxsiy, ijtimoiy va madaniy bilimlarni ham jalb etuvchi hamda ular orqali matn mazmunini anglashni talab qiluvchi faoliyatdir. Inson savodxonlikni egallash jarayonida turli savodxonlik amaliyotlariga ijtimoiylashadi va ularning shakllanishi madaniy, ijtimoiy hamda ta'limiy muhitdagi ehtiyojlarga bog'liq bo'ladi. Bolalar maktabga kirishda ona tilida muayyan nutqiy tajribaga ega bo'lsalarda, o'qish va yozish borasida odatda yangi o'rganuvchi hisoblanadi. Shu sababli o'qitishning asosiy vazifasi – ularga yozma tilni og'zaki til bilan bog'lash imkonini berishdir. Buning uchun o'quvchilar grafema-fonema munosabatlarini, ya'ni alifbo kodini o'zlashtirishlari zarur.

So'nggi yillarda ta'limda qaysi metod samaraliroq ekani borasida bahslar davom etib kelmoqda. Integratsiyalashgan yondashuv bugungi kunda keng tarqalmoqda. Bu model o'qishni boshqa til ko'nikmalari – yozish, tinglab tushunish, gapirish bilan chambarchas bog'laydi va uni kommunikativ kompetensiyaning ajralmas qismi sifatida qaraydi. Bu yondashuvda real hayotiy matnlar, internet resurslari va turli multimediyaviy vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning o'qish ko'nikmalari rivojlantiriladi. Interaktiv yondashuvlar o'qish jarayonini "top-down" va "bottom-up" ko'nikmalarining o'zaro ta'siridan iborat murakkab faoliyat sifatida izohlaydi. Bottom-up yondashuvda o'quvchi matnning eng kichik birliklardan boshlab tahlil qiladi va asta-sekin matnning umumiy ma'nosiga yetadi. Bunda dekodlash, fonologik xabardorlik va so'zlarni tanish asosiy rol o'ynaydi. Top-down yondashuvda esa o'quvchi avvalgi bilimlari, tajribasi va taxmin qilish strategiyalaridan foydalanib, matnning umumiy mazmunini tushunishga harakat qiladi, keyin esa so'z va jummalarni shu kontekstda talqin qiladi. Interaktiv modelda esa bu ikki jarayon parallel va o'zaro bog'liq holda ishlaydi: o'quvchi bir vaqtning o'zida matnning til birliklarini tahlil qiladi va shu bilan birga mazmunni kontekst asosida talqin qiladi.

Bunda yuzaga keladigan qiyinchiliklar tilni rivojlantirishda samarali strategiyalar ishlab chiqish orqali bartaraf etilishi mumkin. Globallashtirishning shiddatli davrida maqsad va intilishlarga ega bo'lgan har qanday inson dunyoning turli burchaklaridagi odamlar bilan muloqot qila olish qobiliyatiga ega bo'lishi lozim. Bundan tashqari, axborot oqimlari nihoyatda tez va keng tarqalgan ushbu zamonda shaxsiy va kasbiy hayotda o'ziga tegishli bo'lgan ma'lumotlarni tez va samarali tarzda tanlab olish imkoniyatiga ega bo'lish zarur. Qisqacha aytganda, bu o'quvchilar nafaqat tezroq, balki yaxshiroq tushunib o'qishlari kerakligini anglatadi. Texnologiyalarning jadal rivojlanishi tufayli o'qish ko'nikmalari talabalarning muvaffaqiyati uchun yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biroq mavjud ma'lumotlarning foydali va zararli tomonlari ham bo'lgani uchun, talabalar tanlab o'qishlari zarur bo'ladi. O'qish tushunishi yaxshi shakllangan talabalar nafaqat o'quv materiallarini samarali o'zlashtira oladilar, balki mustaqil ilmiy izlanishlar olib borishda ham muvaffaqiyatga erishadilar. Ularning o'zlashtirish darajasi yuqori bo'lib, ilmiy va amaliy faoliyatda ingliz tilidagi matnlardan foydalanish imkoniyatlari kengayadi. Shuningdek, o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish talabalarning muloqot, yozma nutq va og'zaki nutq kompetensiyalarini ham kuchaytiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ingliz tilida o'qish – talabaning bilim olishi, kasbiy rivojlanishi va madaniy dunyoqarashini kengaytiruvchi asosiy vositadir. Shu sababli, EFL talabalarini samarali o'qish strategiyalariga o'rgatish ularning ta'lim va hayotdagi muvaffaqiyatlari uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ingliz tilida o'qish oliy ta'lim olishda ingliz tilini xorijiy til sifatida o'rganayotgan talabalar uchun juda muhimdir. Bugungi kunda talabalar hayot, ish va o'qish jarayonida turli matnlarni o'qish ko'nikmalaridan foydalanishlari kerak, chunki ular ingliz tilida mavjud bo'lgan kitoblar, jurnallar va hatto ko'ngilochar materiallarga murojaat qiladilar. Threster (2004) ta'kidlashicha, tushunish o'qish ko'nikmalarining eng muhim omilidir. Ingliz tilida yaxshi o'qish ko'nikmalariga ega bo'lgan talabalar o'z ta'limidan ko'proq foyda olishlari mumkin. O'qish ko'nikmasini oshirish faqat matn tuzilishini aniqlash bilan cheklanmaydi. Turli yondashuvlar o'quvchilarga matnning har tomonlama tushunish, asosiy g'oyani ajratib olish va uni shaxsiy tajriba bilan bog'lash imkonini beradi. Quyida eng ko'p qo'llaniladigan metodlar haqida so'z yuritiladi: talabalar o'qishda yaxshiroq tushunishga erishishlari uchun "Matn tuzilishi" metodini xarita (yo'l ko'rsatuvchi vosita) sifatida ko'rib chiqishimiz mumkin. Mashhurlik va e'tibor jihatidan bu metod ancha ommabopdir. Matn tuzilishini qo'llash, ayniqsa o'qishda qiyinchiliklarga duch keladigan talabalar uchun ijobiy natijalar berishi

mumkin (Mackenna va Stahl, 2009:19). Matn tuzilishi ma'lum janrga oid matnlarda uchraydigan tuzilish naqshlari sifatida tavsiflanadi. Matn tuzilishi haqidagi bilimning yetarli emasligi muammo tug'diradi, chunki u o'qish qobiliyati bilan bevosita bog'liq. Bundan tashqari, o'quvchining matn bilan o'zaro munosabati muallifning matn yozishdagi maqsadlariga ham bog'liq. Muallifning chuqur g'oyaviy niyatlari "matndagi asosiy g'oyalar" sifatida tavsiflanadi (Pardo, 2010:175).

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ekspositor matnlarni (izohli, tushuntiruvchi matnlar) samarali o'qish va tushunish o'quvchilardan yuqori tayyorgarlikni talab qiladi. Bunday jarayonda o'quv materialining murakkabligi, unga ajratilgan vaqt hamda qo'llanilgan metodlar katta rol o'ynaydi. Shuningdek, matnni tushunishda uning tuzilishi ham muhim ahamiyat kasb etadi. SQ3R metodi (Survey, Question, Read, Recite, Review) Bu metod ko'proq akademik matnlar uchun qo'llanadi. Avvalo, o'quvchi matnga ko'z yugurtirib, umumiy mazmunni tushunib oladi. Keyin matndan kutayotgan savollarni tuzadi (Question). Shundan so'ng matnni diqqat bilan o'qiydi, asosiy g'oyalarni qayta ifodalaydi va yakunda o'qiganini tahlil qilib, qayta ko'rib chiqadi. Bu usul o'quvchilarda faol o'qish malakasini shakllantiradi.

K-W-L metodi (Know, Want, Learn). O'quvchilar avval mavzu haqida bilganlarini yozadilar, keyin bilishni xohlashlarini belgilaydilar, oxirida esa matndan o'rganganlarini qayd etadilar. Bu metod o'qishga motivatsiya beradi va o'quvchining faol ishtirokini ta'minlaydi. O'zaro o'qitish (Reciprocal Teaching)

Bu usulda o'quvchilar guruhlarda ishlashadi. Har bir guruh a'zosi matn ustida muayyan rol bajaradi: kimdir savol beradi, kimdir asosiy fikrni ajratadi, kimdir bashorat qiladi, kimdir tushuntiradi. Bu jarayon o'quvchilarni muloqot orqali o'qishga undaydi.

Metakognitiv strategiyalar. O'quvchi o'z o'qish jarayonini kuzatadi: tushunmagan joyini qayta o'qiydi, savollar beradi, taxmin qiladi. Bu strategiya mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish uchun juda muhim. Scaffolding (Qo'llab-quvvatlash) Scaffolding – bu dars usuli bo'lib, unda talabalar o'rganishning dastlabki bosqichlarida ma'lum yordamga ega bo'ladilar, so'ngra yordam asta-sekin kamaytiriladi va talabalar uchun mustaqil ish imkoniyatlari yaratiladi. Scaffolding o'qituvchilarga turli darajadagi o'quvchilarga matn bilan bog'liq o'rganish jarayonida mazmunni tushunishda va qiyinchiliklarni yengishda yordam berish imkonini beradi.

O'ylab ovoz chiqarish (Think-Aloud). Think-Aloud strategiyasi talabalarni o'rganish faoliyatida qo'llab, matndan muhim ma'lumotlarni eslab qolishlariga yordam beradi. Bu strategiya orqali o'qituvchi o'z ijodkorligini namoyon qiladi va talabalarni har bir bosqichda nazorat qiladi. O'qituvchi o'qish jarayonida o'z fikrlarini og'zaki ifodalash orqali o'z o'ylash jarayonini talabalar uchun ochiq qiladi va matnni tushunishda Think-Aloud strategiyasidan samarali foydalanadi.

Ushbu strategiyalar o'qituvchiga talabalar materialni qanchalik tushunganini aniqlashda yordam beradi va talabalar lug'atini mustahkamlashga xizmat qiladi. O'qituvchi bu strategiyalarni boshqa o'qish strategiyalari bilan birlashtirib qo'llaydi. Har bir strategiya o'rganishning turli yo'llarini taklif etsa-da, ularning umumiy maqsadi – talabalarni o'qishdagi qiyinchiliklarni tushunishda qo'llab-quvvatlashdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, barcha strategiyalarning ta'siri talabalar holatiga qarab o'qish tushunishini samarali rivojlantirishga yordam beradi.

XULOSA

Ingliz tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish EFL talabalarining ta'limiy, kasbiy va madaniy muvaffaqiyatlarida muhim omil hisoblanadi. O'qish nafaqat belgilarni dekodlash jarayoni, balki shaxsiy tajriba, mavjud bilimlar va madaniy kontekst bilan bog'liq murakkab kognitiv faoliyatdir. Shu bois samarali o'qish strategiyalaridan foydalanish talabalarni matn mazmunini chuqur anglashga, asosiy g'oyalarni ajratib olishga va ularni real hayotiy vaziyatlarga qo'llashga undaydi. Integratsiyalashgan va interaktiv yondashuvlar esa o'qishni boshqa til ko'nikmalari bilan bog'lab, kommunikativ hamda madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada talabalar nafaqat tezroq, balki chuqurroq tushunib o'qish malakasiga ega bo'ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Koda, K. Insights into Second Language Reading: A Cross-Linguistic Approach. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 340 p.
2. Blachowicz, C. L. Z., Ogle, D. Reading Comprehension: Strategies for Independent Learners. – New York: Guilford Press, 2008. – 312 p.
3. Farrell, T. S. C. Teaching Reading. – London: Routledge, 2009. – 192 p.

4. Meyer, B. J. F., Wijekumar, K. Using structure strategy interventions to improve reading comprehension. – International Electronic Journal of Elementary Education, 2007. – Vol. 1(1). – P. 17–30.
5. McKenna, M. C., Stahl, S. A. Assessment for Reading Instruction. – New York: Guilford Press, 2009. – 322 p.
6. Gersten, R., Fuchs, L. S., Williams, J. P., Baker, S. K. Teaching reading comprehension strategies to students with learning disabilities: A review of research. – Review of Educational Research, 2001. – Vol. 71(2). – P. 279–320.
7. Pardo, L. S. What every teacher needs to know about comprehension. – The Reading Teacher, 2010. – Vol. 58(3). – P. 272–280.
8. Bobojonova, S. (2023). Pragmatic features of educational discourse. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(9), 1321–1323.
9. Dilnoza, A., & Shakhnoza, B. (2024). Interactive language learning strategies for enhancing vocabulary acquisition. *Eurasian Journal of Academic Research*, 4(7, Special Issue), 62–66.
10. Gulfura, T., Bobojonova, S., Shakhnoza, A., Komila, S., & Doniyor, A. (2019). The role of task-based learning in teaching English.
11. Bobojonova, S. (2024). The development of the anthropocentric paradigm in linguistic studies. *Современные подходы и новые исследования в современной науке*, 3(16), 115–119.
12. Threster, D. Reading Comprehension in EFL Context. – Bangkok: Thai Academic Press, 2004. – 210 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.